

Kapitola **Pravda a lež aneb rozpory v interpretaci**

úsek

text

datum

Shrnutí
odstavce

Každý člověk nějak interpretuje události, které prožívá. Je známo, že i zvířata dokážou něco předstírat, což má blízko k vyprávění lživého příběhu. Tato kapitola se však bude týkat subjektů s rozvinutým předáváním příběhů, především lidských jednotlivců.

Je celkem běžné, že člověk má o události zaznamenán příběh, a vedle něho má k tomuto příběhu zaznamenanu interpretaci (výklad) pro své okolí.

Požadavek na pravdivost je zřejmě myšlen tak, že interpretace bude v souladu s příběhem. Dále že nebude úmyslně vynechávat ty části příběhu, které by u druhé osoby, jež si z interpretace utváří vlastní příběh, vedly k příběhu značně odlišnému, než má mluvčí.

Stručně řečeno, že nebude lhát, mlžit, nebo komolit.

Pro komunitu je pravda ve formě pravdivé interpretace podstatná pro přežití. Proto byli lidé v totalitních režimech tak popuzeni interpretacemi vládnoucí strany, protože se právem cítili ohroženi nejistotou, co je vlastně pravda.

S ohledem na nebezpečí chybného rozhodnutí při přijetí chybného příběhu, a s tím nebezpečí pro celou skupinu, má nejspíš většina lidí ze lží podvědomý strach. Lháře různým způsobem trestají.

Na druhé straně přiznání nepříjemné pravdy druhým lidem může pocítovat jedinec jako nebezpečí pro sebe.

Můžeme rozlišovat následující vadné interpretace:

- a) Záměrně zkreslené s cílem ovlivnit rozhodnutí skupiny k její škodě, nebo menšímu než možnému prospěchu a získat větší prospěch pro sebe.
- b) Záměrně zkreslené s cílem získat určitou výhodu, aniž je způsobení škody kolektivu zamýšleno.
- c) Záměrně zkreslené s cílem ovlivnit rozhodnutí skupiny k jejímu prospěchu a současně také k vlastnímu srovnatelnému prospěchu
- d) Záměrně zkreslené s cílem ovlivnit rozhodnutí skupiny k jejímu prospěchu a současně k vlastnímu menšímu prospěchu, nebo dokonce škodě.
- e) Neúmyslně zkreslené, mající za následek chybné rozhodnutí skupiny k její škodě
- f) Neúmyslně zkreslené, mající za následek chybné lepší rozhodnutí skupiny

Z uvedeného rozdělení je zřejmé, že zkreslené interpretace mohou skupině paradoxně pomoci. Nelze je s výjimkou (a,b,e) paušálně odsoudit.

Nicméně ty lži, které jsou uvedeny v (a,b, e) lze označit jako škodlivé.

Přiznání nepříjemné pravdy dalším členům kolektivu má za následek určitou ztrátu kreditu onoho člena, a tím snížení podpory pro své projekty, jednak s tím jsou často spojeny odpovědnost a vina. Proto se mnozí uchylují ke lžím.

Mezi tolerované lži patří např. předstírání lepšího stavu, než odpovídá skutečnosti při sebe prezentaci. Další tolerované lži se vyskytují při ochraně svého soukromí nebo svých zdrojů, pokud nespádají pod (a-b).

Proto se mezi antecepční pravdou, jak ji vnitřně přijal subjekt a mezi věrohodností příběhu, který zveřejňuje, vytváří jakási rovnováha. Je to rovnováha ovlivňovaná jak osobností jedince, tak reakcemi kolektivu.

Některý kolektiv je k dezinterpretacím značně tolerantní, jiný velmi přísný. Některý jedinec snáší rozpory mezi tím, co si sám myslí, a co předkládá druhým, jako brilantní lhář. Jiný se tím trápí, a radši "mluví vždycky pravdu". To lze popsat jako značnou blízkost obou příběhů, protože úplnou vnitřní pravdu obvykle není schopen sdělit nikdo.

Posuďme kolektiv, v němž začnou být tolerovány lži ke škodě kolektivu, nebo k menšímu prospěchu kolektivu, než by bylo dosažitelné při znalosti antecepční pravdy. Takový kolektiv je odsouzen k zániku, protože se jeho členové přestanou cítit v jeho nitru bezpečněji, než mimo něj.

Závěr

Trestání škodlivých lží patří mezi základní povinnosti všech členů kolektivu.